

In deze reeks blikken schrijvers vooruit op het grootste aller mysteries: de dood. Zien ze hun eigen sterfscène al voor zich? Vertrekken ze met de pen in de vuist?

HET EINDE

DEZE WEEK: **FIKRY EL AZZOUI**

schrijft columns en theaterstukken. In 2015 won hij voor zijn roman 'Drarrie in de nacht' de Arkprijs van het vrije woord. Onlangs verscheen 'De beloning'.

'Wanneer je dood bent, verdwijnt alles. Ook je boeken. Ik schrijf niet als verzet tegen de dood, maar eerder om te melden: "Hier ben ik, hier sta ik, luister naar mij, want ik heb iets te zeggen." Misschien blijven mijn romans wel bestaan, maar het is niet mijn ambitie. Je kan er zelf niet meer van genieten, dus wat maakt het uit? Ik wil vooral dat mijn boeken de tijdsgeest weergeven, de verhalen vertellen van jonge gasten van vreemde origine. Alleen Vlaamse witte familieromans, dat toont niet het Vlaanderen van vandaag. Ook de verhalen van homoseksuele gezinnen en migranten moeten geschreven worden.'

'Als je jong bent, blijft het drama van de dood je bespaard, later krijg je er teveel van mee, maar je maakt ook een soort harnas om je te beschermen, zodat het niet te hard binnenkomt. Ik kan dat beseft heel goed blokkeren. Ik heb al 15 jaar MS, dus dan sta je er wel bij stil, maar tegelijkertijd leer je om er niet de hele tijd aan te denken.'

'Meer dan voor het einde ben ik bang om af te nemen: constant pijn hebben is gruwelijk. Daarom vind ik het euthanasiedebat zo interessant. Als ik erover nadenk, is dat altijd abstract; hoe dicht ik het bij mezelf plaats, hoe meer ik

twijfel. De islam keurt euthanasie af, en die waarden heb ik bij mijn geboorte meegekregen; ze horen bij mijn identiteit, en ik kan - of wil - ze niet zomaar loslaten. Toch ben ik een voorstander van euthanasie, zelfs voor mezelf. De tegenstanders hebben makkelijk praten, maar als iemand onmenselijke pijn lijdt, denk ik dat iedereen - gelovig of ongelovig - zegt: "Geef mij maar een spuitje." Want de wereld is niet zwart-wit, maar grijs. God is begripvol. En anders... pech.'

'Ik ben islamitisch opgevoed, met massa's regels over wat moet en niet mag. Ik geloof in vrije keuze: als twee mannen willen trouwen, prima. Daar val je niemand mee lastig. De dogma's waarmee ik ben opgegroeid, daar ben ik radicaal tegen. Waarom zouden ongelovigen niet in de hemel terecht komen? Die tweedeling kan er bij mij niet in: goed/slecht, hemel/hel, gelovig/ongelovig, dat is niet mijn geloof. Dat ik naar de hemel zou gaan en jij niet, vind ik onlogisch: een goede god laat geen mensen branden in een hel. We hebben we toch verstand en zelfbewustzijn gekregen om te denken en averechts te doen? Maar aan de traditionele



© JeRoen Murré

'Ik wil vooral dat mijn boeken de tijdsgeest weergeven, de verhalen vertellen van jonge gasten van vreemde origine. Alleen Vlaamse witte familieromans, dat toont niet het Vlaanderen van vandaag'

waarden die ik goed vind, hou ik wel vast: respect en familiewaarden bijvoorbeeld. Daarin verschillen een modaal islamitisch gezin en een modaal Vlaams gezin niet zoveel van elkaar.'

'Als ik moet sterven, dan het liefst in een heldhaftig *Game-of-Thrones*-scenario. Of een heel knullige dood, dat zou ook *schoon* zijn. Of neergeknald worden op het podium - al wil ik geen mensen op ideeën brengen. Vroeger belandde ik in mijn fantasie soms in een helleplaats waar honderden mensen op de vlucht waren voor djinns; ik was de leider die hen hielp ontsnappen, maar net als ik als laatste wilde vluchten, sloten de poorten zich en dan retten de duivels mij uiteen... Een heel foute, cliché heldendood. Zal nooit gebeuren, want daar ben ik veel te bang voor; ik ben letterlijk bang van mijn eigen schaduw.'

'Dood gefolterd worden lijkt me ook vreselijk. België wil nu mensen die hier opgegroeid zijn hun dubbele nationaliteit afnemen en terugsturen naar dictaturen waar zulke dingen gebeuren; dat doe je toch niet, zelfs als ze criminele feiten begaan hebben? Ze beseffen ook niet dat je van de Marokkaanse nationaliteit niet afgeraakt; zelfs als ik naar Marokko ga met alleen een

Belgisch paspoort vinden ze me daar onmiddellijk terug als Marokkaan. En wat geeft het dat je meerdere nationaliteiten hebt? Een mens bestaat toch uit verschillende lagen, ook in nationaliteit en identiteit?'

'De dood is heftig om over te praten, vind ik. Ik word er ongemakkelijk van en wring me in bochten om er niet over te moeten denken, hoewel je er toch bij stil zou moeten staan. Want als het zover is, wil ik niet twijfelen of het wel de moeite waard was. Ik hoop dat ik niet cynisch eindig; niets zo erg als verbitterd oud worden. Gelukkig houdt theater mij jong. Veel oudere schrijvers, zeker mannen, doen graag wat *hautain*; ik niet, ik ben meer van de flauwe mopjes. Als ik met jongeren spreek, ben ik zelf ook weer een halve jongere. Hun verhalen boeien mij altijd. Ook ouderen die met de glimlach de dag plukken en nieuwe dingen proberen, vind ik heel aanstekelijk. Maar als ik als een oud mannetje begin te praten, is het tijd om te sterven.'

Opgetekend door Gaea Schoeters